

Näringsdepartementet
Carl-Fredrik Löf

Slutbetänkande av Parlamentariska landsbygdskommittén, SOU 2017:1 För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd

Lantbrukarnas riksförbund (LRF) har fått tillfälle att lämna synpunkter på slutbetänkandet av Parlamentariska landsbygdskommittén, SOU 2017:1 för Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd.

LRF vill inledningsvis ställa oss bakom slutbetänkandes förslag att säkerställa en sammanhållen politik för landets landsbygder. Det är helt nödvändigt att politiken utgår från att alla delar i samhället hänger samman för att hela landet ska kunna skapa tillväxt, sysselsättning och bidra till ett hållbart samhälle. LRF har under lång tid saknat en sammanhållen politik för landsbygden och välkomnar den parlamentariska kommitténs slutbetänkande. Den viktigaste åtgärden är att omgående genomföra en aktiv politik som säkerställer en positiv utveckling på och för landsbygden till gagn för hela samhället. I dagens politik fattas många beslut som på ett aktivt sätt försvårar eller helt undandrar möjligheter för landsbygden att utvecklas, skapa tillväxt och välfärd. Med konkreta förslag från den parlamentariska landsbygdskommittén, en nationell livsmedelsstrategi, ett nationellt skogsprogram samt flera förslag och beslut som berör landsbygdens framtida utveckling, finns det en tydlig politisk riktning som innebär att landsbygden ska utvecklas och bidra mer till samhällsbygget idag och i framtiden. LRF anser att aktiva politiska beslut måste fattas omgående, som gör det möjligt att driva företag i hela landet.

Övergripande mål och inriktning

Den övergripande inriktningen i slutbetänkande att landsbygden är lösningen på många av samhällets utmaningar ställer sig LRF bakom. Den positiva grundsynen i är välkommen och ger en bra grund för de politiska beslut som ska fattas. Att koppla samman land och stad är en viktig fråga för hela

samhället och det gröna näringslivet är en naturlig brygga för denna sammankoppling. De leveranser som det gröna näringslivet ger i form av till exempel livsmedel, förnybar energi, träråvara, ekosystemtjänster och öppna landskap är nödvändigt för hela samhället. Genom att underlätta för det gröna näringslivet att växa ger vi förutsättningar att på ett naturligt sätt koppla samman land och stad. Det är viktigt att konkreta politiska beslut nu fattas för att genomföra slutbetänkandes förslag kopplat till de arbeten som pågår i den nationella politiken.

Näringsliv

Att ge förutsättningar för att utveckla det gröna näringslivet ger tillväxt på riktigt vad gäller ekonomi, miljö och sociala aspekter. Slutbetänkandet tar upp förslag kopplat till näringslivet som staten har ansvar för. Det är viktigt att se att många delar i samhället måste bidra för att vi ska få en positiv utveckling av landsbygden. Genom att ge bra politiska förutsättningar, kan det gröna näringslivet utvecklas till en av de viktiga pusselbitarna för att utveckla det hållbara, fossilfria samhället.

Slutbetänkandet tar upp övergång till en biobaserad samhällsekonomi. Den svenska bioekonomin uppskattas redan idag stå för 7,1 procent av Sveriges totala förädlingsvärde och 22,9 procent av den totala varuexporten under år 2014, enligt siffror från SCB. Att odla och bruka jord och skog i hela landet kommer att bli allt viktigare. Sverige har en rad fördelar när världens efterfrågan ökar på allt vad bioekonomin kan ge. Landet har mycket skogs- och jordbruksmark per person, ett brukande som präglas av hög teknologisk nivå, en välutbildad befolkning samt växtzoner som inte missgynnas allt för mycket av de kommande klimatförändringarna. Den svenska bioekonomin har således stora möjligheter att leverera morgondagens samhällsnyttiga lösningar inte bara på hemmaplan utan också globalt. Det kan röra sig om produkter och systemlösningar som underlättar ett hållbart samhällsbygge, med rätt förutsättningar kan svenska företag exportera produkter och lösningar för att på så sätt bidra till hållbar tillväxt på global nivå. Biobaserade lösningar har stor potential att ersätta användningen av fossilbränslen och binda kol, vilket behövs för att komma tillrätta med klimatfrågan. En välutvecklad bioekonomi ger också världens landsbygder fler försörjningsmöjligheter. En ökad användning av biobaserade samhällsnyttiga produkter som hjälper till att möta FN:s hållbarhetsmål (Agenda 2030) utgör därför en strategisk möjlighet för de länder och aktörer som har förutsättningar att utveckla jordbruk, skogsbruk och vattenbruk och därtill knutna varutillverkande sektorer.

För att företagen ska kunna utvecklas behövs många olika delar, där politiska förutsättningar är en viktig del. Det finns ett antal förslag i slutbetänkandet som är intressanta.

Förslaget om att förstärka Almi Företagspartner, Saminvest AB och Vinnovas uppdrag för att lägga större fokus på att verka för företagsutveckling i näringar kopplat till landsbygden ser LRF positivt på. Vi anser att statens verktyg måste användas för att bistå utvecklingen av företag på landsbygden i hela landet på ett mer aktivt sätt. Innovationer är viktiga för att möjliggöra företags- och näringslivsutveckling, och för att finna nya affärsmöjligheter. LRF anser att denna fråga ska Sverige arbeta aktivt med i en bredare kontext än enbart i Eus Landsbygdsprogrammet. Ökad export är en viktig del i att öka näringslivets konkurrenskraft. Slutbetänkandet tar upp frågor kopplade till export och LRF ställer sig bakom förslaget med tillägget att det gröna näringslivet har stora möjligheter att öka export med bra förutsättningar, där staten är en mycket viktig aktör. Ökad livsmedelsproduktion, som den nationella livsmedelsstrategin fastställer är en viktig grund för landsbygdens och landets utveckling. En grundläggande förutsättning för att producenterna ska nå en ökad livsmedelsproduktion är att konkurrenskraften är god för företagen. Det finns många möjligheter att öka leveransen från landsbygden i olika näringar tex i skogsnäringen, hästbranschen, matproduktion och förnybar energi.

Kunskapsutveckling och förenkling tar slutbetänkandet upp. LRF ställer sig bakom förslaget att policyutformning och policytillämpning måste utgå från hur de verkliga förutsättningarna för företag i landsbygden ser ut. LRF anser att det redan idag finns kunskap och kännedom om företag i landsbygden, som omgående bör tas hänsyn till hos staten och de myndigheter som har företagskontakt. Ett nyinrättat forskningscenter är intressant och utformningen av centret bör bygga på kunskaper som föreligger för att hitta samverkan mellan de instanser som idag finns för ökat kunskapsuppbyggnad och spridning av resultat om landsbygdens förutsättningar. Förslaget om att utreda en servicegaranti vid myndighetsutövning utreds, ser LRF positivt på. Denna servicegaranti bör införas skyndsamt. Avseende paketet till kommuner med extra stora utmaningar, är det av vikt att de förslag som tas fram som innefattar näringslivsfrågor, innefattar alla näringsgrenar som finns på landsbygden.

LRF saknar frågor kopplat till rovdjursförvaltningen. Rovdjursförvaltningen måste vara långsiktig, förutsägbar och rimlig för den enskilda. Rovdjurstrycket får inte i någon del av landet vara så högt att tamdjurshållning påtagligt försvåras eller omöjliggörs.

Digitalisering och transportinfrastruktur

Digital infrastruktur och transportsystem är grundläggande för företagens möjlighet att utveckla och bedriva verksamhet. De förslag som finns avseende bredbandsutbyggnad, där hela landet ska ha tillgång till 100 Mbit/s till 2025, ser LRF som positivt och helt avgörande för företagens möjligheter till utveckling på lång sikt. Viktigt för framtidens digitalisering är dock att inte ensidigt fokusera på fiber utan att även mobilnätverk svarar upp mot de krav som ställs inom bland annat utvecklingen av IoT. I takt med att sensorer sprids över större ytor är mobilnätverk mer effektivt än fiber och utbyggnad av 5G är av största vikt för att inte de svenska landsbygderna ska bli mindre konkurrenskraftiga.

Det är nödvändigt att nationella budgetmedel används för denna viktiga infrastruktursatsning. Nedmontering av kopparnätet måste stoppas till ett fullgott alternativ finns på plats. Här har staten ett stort ansvar att säkerställa att nedläggning av en teknik, går hand i hand med utbyggnad av ny teknik. Glapp mellan olika tekniker som i verkligheten innebär försämringar för landsbygden, är inte acceptabelt. Slutbetänkandet pekar på landsbygdsprogrammet som ett verktyg för finansiering av utbyggnad av bredband. LRF ställer sig bakom förslagen till förenklingar av bredbandsstödet inom landsbygdsprogrammet. Vi ställer oss däremot frågande till att ensidigt peka på landsbygdsprogrammet som finansieringskälla och skulle gärna se utveckling av andra alternativ.

LRF saknar en genomgång och analys av lagstiftning med förslag på hur berörd lagstiftning i ett brett perspektiv, bör utformas för att hantera landsbygdens behov och möjligheter vad gäller framtidens IT-infrastruktur. Exempel på förslag som kan bidra till snabb utveckling på landsbygden är hur spektra fördelas och kan användas utanför storstäderna eller hur kapacitet kan sambrukas för bättre effektivitet. Genom teknik, regeljusteringar och förädlade affärsmodeller är det möjligt att nå både en god yttäckning och en lokal infrastruktur med hög kapacitet före 2025, till en effektiv kostnadsbild.

Vad gäller transportinfrastruktur måste de enskilda, kommunala och statliga vägarna vara ändamålsenliga och anpassas utifrån de behov som föreligger. Om vi ska ha en ökad export av varor från det gröna näringslivet, måste förutsättningarna för att transportera gods och varor fungera i praktiken. Till exempel måste dagens moderna lastbilar och maskiner kunna föras fram på vägnätets alla delar avseende bland annat vikt, läng och bredd. LRF anser att det inte ska införas en kilometerskatt på tunga fordon, Denna skatt kommer att slå hårt mot landsbygden och försvåra utvecklingen av näringen i helt motsatt riktning mot de beslut som tagits i livsmedelsstrategin och det nationella skogsprogrammet.

Kompetensförsörjning

Slutbetänkandet konstaterar att rätt utbildad kompetens är viktigt för hela samhället. Detta gäller även för företagen i det gröna näringslivet. Att det finns utbildad och kompetent arbetskraft är en del i framtidsmöjligheterna att utveckla näringslivet. Inom vissa yrkeskategorier med en stark koppling till landsbygden saknas idag utbildad arbetskraft. Inom dessa yrken exempelvis inom trädgård, finns det möjligheter för fler att finna anställning och företagen att utveckla sina verksamheter om rätt kompetens finns. Staten bör tillsammans med branschen, utveckla arbetet för att få fler att söka yrkesutbildningar som behövs för att utveckla landsbygden.

Fler delar av befintliga utbildningar skulle även finnas tillgängliga på distans, förutsatt att lärosätena får medel tilldelade för att utveckla utbildningarnas utformning gentemot det. LRF bifaller förslaget om finansieringen av yrkesvux i glesa och mycket glesa kommuner (förslag 4.3.2). Ett system för funktionella vuxenutbildningsmöjligheter för de som vill byta yrkesbana, måste finnas på plats i hela landet och saknas i dag i det statliga utbildningssystemet.

LRF bifaller förslaget om att minska studieskulderna för de som har tagit ut en högskoleexamen och är yrkesaktiva inom sitt sakområde i någon av de 23 kommunerna med extra stora utmaningar (förslag 4.4). Om den möjligheten är välkänd hos potentiella och befintliga studenter, kommer troligen tröskeln till både högre utbildning och att flytta till dessa kommuner minska.

Bostadspolitik och samhällsplanering

För att kunna utveckla företag i det gröna näringslivet på landsbygden är kommunernas arbete med bland annat mark och vattenfrågor betydelsefulla. Förslaget om att Boverket får i uppdrag att utarbeta en vägledning hur landsbygdenas värden och utvecklingsmöjligheter ska kunna redovisas inom ramen för den kommunala översiktsplaneringen är bra. LRF vill se ett aktivt arbete i översiktsplaneringen där samhällets olika resurser och värden inkluderas ur ett samhällsperspektiv. Översiktsplanering bör i högre utsträckning se till hela kommunens och regionens utveckling och aktivt väga in värden som landsbygden leverera tex. livsmedel och livsmedelsstrategins övergripande målsättningar, förnybar energi och en aktiv övergång till en biobaserad ekonomi.

LRF ställer sig bakom slutbetänkandes förslag om att regeringen säkerställer att reformeringen av strandskyddsbestämmelserna i landsbygden får avsedd effekt och underlättar etablering av boende och företag på landsbygden.

Tillgång till service, välfärd och kultur

För att möjligheterna att driva och utveckla företag ska vara goda måste tillgången till service vara jämförbara på landsbygden som i staden. Lösningarna kommer att se olika ut, beroende på var i landet verksamheten bedrivs, men möjligheten till grundläggande service måste vara likvärdiga. Det innebär att en fungerande post och paketutlämning i hela landet måste säkerställas. Även lantbrevbärandens service ska värnas.

Statlig närvaro

De som bor och driver verksamhet på landsbygden har behov av statlig närvaro, på samma sätt som i städerna. Det gäller flera olika delar som tex. polis, arbetsförmedling, försäkringskassa. Slutbetänkandes förslag om bättre samverkan och samarbete hos de statliga myndigheterna och fysisk närvaro av staten i hela landet är viktigt för service till medborgarna. Det är viktigt att staten motverkar avveckling och utflyttning från landsbygden. Staten bör istället vara en del i ett vitalt samhällsbygge, där statens närvaro måste ses som en grundläggande byggsten.

Att Polisen bör finnas representerad i alla kommuner anser LRF vara självklart. Polisens närvaro lokalt ger bättre möjligheter att hantera den lokala brottsligheten och har en viktig roll också för annat polisarbete samtidigt som närvaron förbättrar trygghetskänslan. LRF anser dock att det är viktigt att låta den mycket genomgripande omorganisationen som Polisen genomfört, ges möjlighet att börja leverera utan att inför nya omvälvande krav. Lokalt närvarande polis handlar då närmast om en prioritering som kan styras operativt i den nya polisorganisationen på polisområdesnivå. LRF är kritiskt till förslaget om att införa en maximal insatstid. Kommitténs förslag riskerar att leda till betydande kapacitetsförluster när beredskapen att passa insatstider lyfts fram som viktigare än att jobba effektivt. Detta är inte optimalt. Polisen behöver själva få fortsätta prioritera sina insatser utifrån vad som är viktigast i den givna situationen.

Styrning och samordning

LRF håller med om att ett statligt helhetsperspektiv avseende landsbygdsfrågor saknas idag. Det finns till och med statliga beslut som ger motsägelsefulla signaler till de som driver verksamhet och bor på landsbygden. Om vi ska kunna utveckla landsbygden på ett aktivt och hållbart sätt, måste staten ta ett helhetsansvar och samordna åtgärder inom olika politikområden. Slutbetänkandets förslag om att kommittéer i sina betänkanden ska ange konsekvenser för landsbygdens utveckling av sina förslag samt att en särskild landsbygdsbedömning av konsekvenserna för landsbygden av regeringens

beslut införs, ställer sig LRF bakom. Det är bra att slutbetänkandet föreslår att myndigheternas ansvar för landsbygdspolitiken måste stärkas. Det gäller både instruktioner till myndigheterna samt regeringsbrev som säkerställer att regeringens beslut omsätts i det direkta arbetet som myndigheterna driver. LRF anser att Skogsstyrelsen är en myndighet av strategisk vikt för landsbygden och ska vara en myndighet som ska ingå i slutbetänkandets förslag.

Det är bra att staten tar ett helhetsansvar och samverkar med regioner och kommuner. LRF ser det som positivt om samverkan och utveckling av landsbygden sker på statlig, regional och kommunal nivå. Om vi ska nå målen om en ökad livsmedelsproduktion, övergång till en bioekonomi, mer förnybar energi, övergång till ett fossilfritt samhälle, måste alla insatser i samhället se sin del i helheten. Det gäller från statlig nivå till region, kommun, näringsliv, företag och civilsamhället. Dagens system där Jordbruksverket och Länsstyrelserna administrerar den gemensamma jordbrukspolitiken inklusive landsbygdsprogrammet anser LRF ska bibehållas

Civilsamhället

Civilsamhället på landsbygden är mycket aktiv och är ofta en betydelsefull aktör vid genomförandet av verksamhet på landsbygden. Civilsamhällets fördelar bör användas när det är lämpligt, inte som en del när samhällets drar sig undan sitt ansvar. En del i civilsamhällets infrastruktur och organisering är att det finns tillgängliga samlingslokaler som bidrar till attraktionskraft och utveckling av våra landsbygder. Samlingslokaler bidrar till allmännytta för tex. föreningsliv och företagande.

En del i samhällets organisering för att utveckla landsbygden är Leader. Leadermetoden har både för och nackdelar och bra insatser för utveckling av landsbygden kommer via Leaderarbete. LRF anser att Leadermetoden bör omfatta hela landet, då Sverige har beslutat att använda Leadermetoden under programperioden 2014-2020.

Sammanfattning

LRF välkomnar den parlamentariska kommitténs slutbetänkande. Nu är det dags att vidta konkreta politiska beslut som säkerställer en utveckling av landsbygden för hela samhällets bästa. Vi har nu många inspel och kvalitativa underlag, som ger möjligheter till omgående politiska beslut. LRF förväntar sig att förslag som är av stor vikt för landsbygdens och samhällets utveckling prioriteras i den fortsatta beslutsprocessen, och att det finns en tydlig tidsplan kopplat till besluten. Det innebär att frågor kopplat till det gröna näringslivet, som är en ryggrad för landsbygdens, och samhällets framtid, prioriteras. Dessa

beslut behövs för att säkerställa att vi tar tillvara de stora utvecklingsmöjligheter landsbygden står inför.

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Helena Jonsson

Förbundsordförande Lantbrukarnas Riksförbund